

Održiva poljoprivreda

Uroš Radovančev¹, Vera Batanjski²,
Ana Batričević²

Pregledni rad
UDC:330.34.1:631

UVOD

Održiva poljoprivreda se rukovodi principima ekologije, čineći integrisan sistem proizvodnje biljaka i gajenja životinja na određenom prostoru i koje u takvim odnosima mogu dugoročno da opstanu. Organska poljoprivreda je vid održive poljoprivrede. Neke od glavnih odlika su rotiranje useva, kompostiranje, mere biološke kontrole štetočina.

Međunarodna federacija pokreta za organsku poljoprivredu (IFOAM) [2] definiše organski način proizvodnje kao „proizvodni sistem koji održava zdravlje zemljišta, ekosistema i ljudi. Oslanja se na ekološke procese, biodiverzitet i cikluse koji su prilagođeni lokalnim uslovima, umesto korišćenja in-puta sa neželjenim efektima. Organska poljoprivreda spaja tradiciju, inovacije i nauku u korišćenju zajedničke životne sredine i promovira fer odnose i dobar kvalitet života za sve koji učestvuju u ovom procesu”.

U dokumentu IFOAM-a pod nazivom „Vision for an Organic Food and Farming Research Agenda to 2025”, organska poljoprivreda je definisana kao multifunkcionalni i visoko održiv način proizvodnje, koji ekonomično troši prirodne resurse i internalizuje probleme životne sredine. Organska poljoprivreda ima mnoge pozitivne uticaje na raznovrsnost predela, farmi, polja i vrsta [3].

POJAM „ODRŽIVOG“ I BENEFICIJE OD ORGANSKE POLJOPRIVREDE

Inovacije dobijene putem organskog sektora su odigrale važnu ulogu u tranziciji poljoprivrede i generalno proizvodnje hrane, ka održivosti, boljem kvalitetu i niskorizičnim tehnologijama. Održivost u proizvodnji hrane podrazumeva balansiranje privrede i ekologije, a svrha joj je da obezbedi blagostanje ljudima, uz očuvanje prirodnih vrednosti životne sredine. Državna podrška za organsku poljoprivredu u kontekstu agro-ekoloških programa se zasniva i realizuje na osnovu dokaza o koristi za životnu sredinu [3].

Adrese autora: ¹Visoka građevinsko - geodetska škola strukovnih studija, Hajduk Stanka 2, Beograd, ²Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Gračanička 18, Beograd

Rad primljen: 22. 04. 2014.

Rad prihvaćen: 29. 05. 2014.

Brojne su dugoročne dobiti od organske proizvodnje, koje se na prvi pogled ne vide. Na primer, više evropskih i američkih studija je pokazalo da su stope potrošnje azota na organskim oranicama smanjene 35-65%, u poređenju sa konvencionalno obrađivanim poljima [3, 4, 5]. Primena organskih poljoprivrednih tehnika rezultira u znatnom povećanju ugljenika u zemljištu na godišnjem nivou (između 40 kg i 2000 kg C po hektaru) [6]. Takođe je smanjeno korišćenje vode, zbog bolje infiltracije kiše koja doprinosi većem stepenu zadržavanja vlage u zemljištu [7, 8]. Aktivne supstance pesticida u tragovima na organski obrađivim poljima rotirajućih useva su smanjene i do 90% u odnosu na identične integrisane i konvencionalno rotirajuće useva, što pokazuje i dvadesetjednogodišnja studija iz centralne Evrope [9]. Organski uzgoj omogućava veći sadržaj organskih materija, veću biomasu, bolju ukupnu stabilnost, kao i veću otpornost na eroziju usled boljeg apsorbovanja vode u poređenju sa konvencionalnim metodama obrađivanja zemljišta, pokazuje studija urađena u Švajcarskoj [7].

ORGANSKE FARME – KOMPLETNA ODRŽIVA POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA

Organske farme, kao integrisani način proizvodnje i održivosti ovog vida poljoprivrede, jesu jedan od najefikasnijih načina upravljanja organskom proizvodnjom. Prednost organskih farmi u odnosu na genetičko inženjerstvo je što su biljke otpornije na stres iz životne sredine zahvaljujući multigenetičkim karakteristikama svih useva, pa su i *in situ* konzervacione mere i uzgoj na farmama, znatno uspešniji [3]. Na organskoj farmi, tehnike koje se koriste imaju sinergističko dejstvo i zajedničkim delovanjem daju najbolje rezultate. Organske farme su harmonični, zatvoreni sistemi, što doprinosi njihovoj stabilnosti i otpornosti na spoljašnje uticaje [1]. Sve aktivnosti na organskoj farmi, uz adekvatne tehnike i tehnologije, su bazirane na ekološkoj ravnoteži vodeći računa o očuvanju životne sredine. Organska poljoprivreda se može iskoristiti i u svrhu razvoja ekološkog turizma i rekreacije, što dovodi do širenja ekološke svesti i znanja, kao i razvoja ruralnih oblasti. Navedene prednosti organskih farmi karakterišu ih kao visoko ekonomičan način poljoprivredne proizvodnje.

ORGANSKA PROIZVODNJA U EVROPSKOJ UNIJI

Organska proizvodnja u Evropskoj uniji se razlikuje između starih i novih članica, kao i između članica pojedinačno, u zavisnosti od ekonomske moći države i političke volje. Prema poslednjim dostupnim podacima iz 2011. godine, u Evropskoj uniji organske farme predstavljaju manje od 2% svih gazdinstava. Prosečna površina pod organskom proizvodnjom je oko 34 ha, a jako varira u odnosu na članice. Najveća organska gazdinstva su u Slovačkoj, Češkoj i Engleskoj, a najmanja na Malti, Kipru, Grčkoj i Sloveniji. Prosečna veličina organskih gazdinstava je veća od prosečne veličine konvencionalnih gazdinstava širom EU-27, mada ta razlika u nekim državama članicama, poput Nemačke, Austrije i Finske, nije značajna [10].

Površine organskog zemljišta su se brzo povećale u mnogim novim članicama EU, kao i u zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima EU, sa godišnjom stopom rasta i do 100%. Međutim, nivoi potrošnje su ostali veoma niski u ovim zemljama [11]. Organska poljoprivreda je podržana u većini evropskih zemlja u kontekstu programa ruralnog razvoja. Većina članica EU je realizovala isplate za podršku konverzije i (u većini slučajeva) nastavka organske proizvodnje. Međutim, stopa plaćanja, uslovi podobnosti i zahtevi znatno se razlikuju između zemalja. Na primer, u prvoj godini podrške organskoj poljoprivredi, najviši prosek uplata po površini zabeležen je u Sloveniji (226 €/ha) a najniži u Letoniji (21 €/ha) [3].

U poslednjoj deceniji su se područja pod organskom proizvodnjom u EU uvećavala za 500 000 ha godišnje. U 2011. godini je organski obradivo zemljište zauzimalo 5,4% (9,6 miliona ha) od ukupnog zemljišta koje se koristi u poljoprivredne svrhe u Evropi i bilo je registrovano više od 225 000 proizvođača. Pozitivni pokazatelj održivosti organske proizvodnje je što poljoprivrednici mlađi od 55 godina, koji se bave organskom proizvodnjom, čine 61,3% od ukupnog broja proizvođača, dok je u konvencionalnoj poljoprivredi njih 44,2%. Vrednost tržišta organski uzgojenih prehrambenih proizvoda je 2011. godine u EU iznosila 19,7 milijardi evra. [12]. Organska industrija je trenutno jedan od najbrže rastućih sektora prehrambene industrije u mnogim evropskim zemljama. Na mnogim evropskim stabilnim tržištima (poput Nemačke i Velike Britanije) potražnja je znatno brže rasla od ponude [3].

Uprkos višedecenijskom razvoju organske poljoprivrede na području Evropske unije, prvi strateški dokument koji se posebno odnosi na organsku poljoprivredu je donet tek jula 2008. godine. u vidu Tehnološke Platforme pod nazivom „Vision for an Organic Food and Farming Research

Agenda to 2025". U ovom dokumentu su identifikovani sledeći ključni izazovi i trendovi u poljoprivredi: dostupnost, stabilnost i pristup hrani; zavisnost poljoprivrede i prehrambene industrije od neobnovljivih izvora energije, naročito fosilnih goriva; iskorišćavanje prirodnih resursa i uništavanje regulatornih, kulturnih i podržavajućih ekosistemskih usluga; migracija iz sela, industrijalizacija i promena u lancima hrane; povećanje potražnje za visoko kvalitetnom hranom [3].

ORGANSKA PROIZVODNJA U SRBIJI: ISTORIJAT I PERSPEKTIVE

Istorija proizvodnje i prerade organske hrane u Srbiji traje već više od 20 godina. Međutim, iako je došlo do razvoja određenog broja različitih, lokalno aktivnih udruženja, organizacija ovog vida proizvodnje je i dalje na nezadovoljavajućem nivou [13]. Tržište organske hrane je nerazvijeno u Srbiji, zbog nedovoljno razvijene svesti potrošača, slabe potražnje, finansijskih ograničenja i dr. [1].

U Srbiji više od 60% gazdinstava koja se bave organskom proizvodnjom obrađuju manje od 6 ha zemlje, a 25% čine gazdinstva koja imaju 10 - 20 ha zemlje [14]. Danas se, na oko 7.500 ha obradivog zemljišta, ostvaruje organska proizvodnja, u kojoj dominiraju ratarske kulture [14]. Prema poslednjim podacima Republičkog zavoda za statistiku (RZS) iz 2010 - 2012. godine, ukupna površina poljoprivrednog zemljišta je iznosila 5 092 000 ha [16]. Treba napomenuti da u Srbiji ne postoji zvanična metodologija na osnovu koje se može dobiti podatak o ukupnoj površini na kojoj se odvija sakupljanje divljih biljnih vrsta iz prirodnih staništa. Takođe, usled nedostatka jasnih empirijskih podataka, ukupna vrednost organske proizvodnje u Srbiji se ne može precizno utvrditi [13]. Kao zemlja kandidat za članstvo u EU, Srbija bi morala da poveća površine povoljoprivrednog zemljišta pod organskom proizvodnjom. imajući u vidu i cilj EU da do 2020. godine, 20% površina bude pod organskom proizvodnjom [15]. Prilikom ovog povećanja posebno se mora voditi računa o tome da se ne narušavaju drugi ekosistemi već da se ono vrši na način koji menja odnos površina pod organskom i konvencionalnom proizvodnjom.

Veći deo organskog voća i ratarskih kultura se izvozi iz Srbije, naročito u EU, jer je domaće tržište slabo razvijeno usled nedovoljne kupovne moći stanovništva [13].

Na gazdinstvima koja se bave organskom proizvodnjom investiranje u proizvodnju nije u dovoljnoj meri zastupljeno. Plantaže su uglavnom stare, kao i mehanizacija, koja je najčešće starija od 10 godina. Staklenici i organizovano skladištenje dostupni su tek svakom trećem proizvođaču, a zakup zemljišta, kupovinu repromaterijala ili me-

hanizacije na kredit praktikuje samo 5-20 % ispitanih poljoprivrednih proizvođača. Stoga su i budući investicioni planovi skromni i uglavnom se odnose na rekonstrukciju sistema za navodnjavanje, što predstavlja glavni problem za proizvođače voća [13].

Veliki potencijal za razvoj organske poljoprivrede u Srbiji baziran je na činjenici da se i uz male investicije mogu očekivati značajni prihodi od proizvodnje. Relativno mala početna ulaganja predstavljaju jednu od najvećih prednosti prilikom investiranja u organsku proizvodnju, naročito proizvodnju povrća i jagodičastog voća. Međutim, obzirom da je domaće tržište organskih proizvoda malo, povezivanje potencijalnih investitora sa učesnicima na međunarodnim tržištima bi trebalo da bude glavni cilj za stvaranje povoljnih uslova za investiranje. Poslovanje sa evropskim klijentima zahteva više od obične ponude proizvoda. Trajni ugovori i prihvatanje poslovne prakse su najvažniji uslovi [13].

STRATEŠKO PLANIRANJE ORGANSKE PROIZVODNJE U SRBIJI

Strategija razvoja poljoprivrede iz 2005. godine [17] prepoznavala je organski gajenu hranu kao zdraviju od one gajene na konvencionalan način. Obzirom da je ovaj dokument delimično prevaziđen usled dinamičnih promena i novih izazova koji su se pojavili u sektoru poljoprivrede, izrađen je nov strateški dokument u ovoj oblasti pod nazivom Nacrt Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja Republike Srbije (2014-2024) [18] čije je usvajanje u toku. Predložena Strategija naglašava da je održiva poljoprivreda glavna orijentacija strateškog delovanja poljoprivredne politike a poljoprivreda se prepoznaje kao jedna od najvažnijih privrednih grana u ruralnim područjima. Kao jedan od strateških ciljeva, ovaj Nacrt predviđa održivo upravljanje resursima i zaštitu životne sredine. Međutim, da bi se ovako kompleksan, a krajnje neophodan cilj ostvario, potrebno je definisanje nove politike podrške, koja uvažava multifunkcionalnost poljoprivrede [18].

Posebna grupa mera iz planirane strategije - mere agroekološke podrške (zaštita biodiverziteta, zaštita voda itd.) uključivaće kompenzaciona plaćanja za propuštenu dobit zbog brige o životnoj sredini [18]. Operativni ciljevi Strategije (među kojima su i: zaštita voda od negativnih uticaja poljoprivrede; veća primena poljoprivrednih praksi (agrotehnike i tehnologije) povoljnih po životnu sredinu; unapređenje organske proizvodnje, sistema kontrole, sertifikacije i nadzora u organskoj proizvodnji i održivo upravljanje biljnim i životinjskim genetičkim resursima) biće u potpunosti ostvareni, ukoliko se maksimalno podrži intenzivniji razvoj upravo organske poljoprivredne proizvodnje

Pomenuta planirana strategija naglašava kao problem činjenicu da Srbija u mnogo većem obimu izvozi sirovine nego proizvode više faze prerade, što je čini snabdevačem sirovinama zbog čega je pozicionira na dno lestvice evropskih zemalja koje imaju pozitivan trgovinski bilans poljoprivredno-prehrambenog sektora.

U ovom segmentu treba pružiti snažan podsticaj proizvodnji organskih proizvoda, kako sirovina tako i gotovih proizvoda, čija je potražnja izuzetno velika na određenim inostranim tržištima. Izvoz organskih proizvoda (koji su generalno skuplji od konvencionalno proizvedenih) bi Srbiji obezbedio stabilniji ekonomsko-trgovinski razvoj poljoprivrede.

Ono što se čini kao velika a gotovo potpuno neiskorišćena šansa poljoprivrednog sektora jeste činjenica da je Srbija jedina država u Evropi, pored nekih članica Zajednice nezavisnih država, koja ima potpisan Sporazum o slobodnoj trgovini sa Rusijom. Problem u izvozu proizvoda na rusko tržište je postojanje velikog broja tehničkih prepreka. Ove barijere su prouzrokovane postojanjem strogih propisa i standarda koji definišu karakteristike proizvoda koji se mogu staviti u promet na rusko tržište. Ovi standardi su u ponekim aspektima zahtevniji od standarda koji važe na tržištu Evropske unije [18]. Uzimajući u obzir veličinu ruskog tržišta trebalo bi uložiti maksimalan napor u cilju rešavanja pomenutih problema i zadovoljiti standarde, kako bi se olakšalo plasiranje svih, a među njima i organskih proizvoda na rusko tržište.

ZAKONSKI OKVIRI U SRBIJI

Do 2009. godine Zakon o udruženjima ograničavao je formiranje jakih interesnih grupa ili udruženja, jer nije dozvoljavao udruženjima da posluju i stvaraju kapital. Povoljnije prilike pojavile su se stupanjem na snagu novog Zakona o udruženjima [19], koji je omogućio investitorima da do određene mere sprovedu poslovne aktivnosti i stvaraju rezerve kapitala. U toku oktobra i novembra 2012. godine, urađene su izmene i dopune važećeg Zakona o organskoj proizvodnji [20] iz 2010. godine, kako bi se dodatno uskladio sa regulativom EU [13]. Zakon je, kao izmenjen i dopunjen, Vlada trebalo da usvoji krajem 2012. godine, međutim, to se još uvek nije dogodilo. Vlada je 2011. godine usvojila Strategiju biološke raznovrsnosti Republike Srbije (2011 - 2018) [21], u kojoj se kao cilj integracije biodiverziteta u sektor poljoprivrede navodi razvoj nacionalnog programa za organsku poljoprivredu.

Detaljniji plan aktivnosti na izradi zakona i odgovarajućih podzakonskih akata, sa preciznije utvrđenim vremenskim okvirom za njihovu izradu, tek treba da bude razrađen i prikazan u dokumentu

koji treba da proistekne na osnovu Nacrta Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja Republike Srbije (2014-2024) koju Vlada još nije usvojila.

Budući propisi i regulative, koji bi se odnosili na organske farme, moraju sadržati odredbe za odgovarajuće inspekcijske službe koje bi vršile strogu kontrolu farmera i oštro kažnjavale nepoštovanje svih kodeksa organske proizvodnje. Ova potreba nastaje iz etičkih i moralnih razloga, jer organski farmeri moraju da proizvode visoko kvalitetnu, zdravu hranu i zato što se od organskog farmera, u odnosu na konvencionalnog, zahteva znatno viša odgovornost, znanje, dobra informisanost i duboko razumevanje prirodnih procesa. Ovo se naročito odnosi na farmere koji se bave sakupljanjem divljih vrsta iz prirodnih staništa, što zahteva visoku odgovornost i samokontrolu, jer sakupljanje ne sme negativno uticati na stabilnost prirodnog staništa, niti se smeju sakupljati retke, endemične i zaštićene vrste.

NEOPHODNOST ISTRAŽIVANJA ČIJI ĆE REZULTATI DOPRINETI STVARANJU NOVIH PROPISA

Istraživanja u poljoprivredi i proizvodnji hrane pretežno primenjuju interdisciplinarnu i transdisciplinarnu metode i posmatraju dugoročne uticaje u složenim sistemima. Do sada, istraživački projekti i nacionalni programi u okviru organske poljoprivrede su ustanovili nedostatak adekvatne tehnologije. Takođe, postoje nekonzistentnosti između ekonomije, ekologije i socijalne kohezije u poljoprivredi i prehrambenoj proizvodnji [3].

Potrebno je dalje sprovođenje istraživanja u više složenih oblasti, kao što su biljne zajednice, stada, farme ili predeli, koji su od ključnog značaja za razumevanje kako se mogu poboljšati poljoprivredne tehnike na održiv način [22].

U cilju praktične primene znanja proisteklih iz potrebnih istraživanja u oblasti organske poljoprivrede, bila bi neophodna saradnja naučnika i savetodavaca za organsku proizvodnju. Takođe, savetodavci bi trebali biti uključeni u kontinuirane obuke, kako bi stručno podržavali organske proizvođače [14].

ZAKLJUČAK

Neophodna su dalja biološka istraživanja čiji bi rezultati doprineli poboljšanju organske poljoprivrede, naročito u njenom najslabijem segmentu – produktivnosti i stabilnosti prinosa. Potrebno je osmisliti efikasnije korišćenje prirodnih resursa, unapređivanje procesa reciklaže i ponovnog korišćenja kao i metoda za poboljšanje stanja zemljišta, useva i stoke.

Razvoj organske poljoprivrede u Srbiji je nezamisliv bez stvaranja adekvatnog i celovitog zakonskog okvira čiji cilj treba da bude kreiranje

podsticajnog ambijenta koji pruža sigurnost proizvođačima organskih proizvoda kao i njihovo lakše međusobno povezivanje. Da bi se iskoristio potencijal Srbije u organskoj proizvodnji, neophodno je uspostaviti kvalitetan sistem kontrole kvaliteta u cilju ispunjavanja svih uslova koji se postavljaju na međunarodnom tržištu. Potrebno je precizno definisati budžetske okvire za sprovođenje i konkretizaciju, propisima predviđenih, mera kako bi se realizovali postavljeni ciljevi. Na kraju, od izuzetne je važnosti i kontinuirano podizanje sveti o važnosti organske poljoprivrede kao i o zaštiti životne sredine.

LITERATURA

- [1] Oljača S., (2012) Organska poljoprivredna proizvodnja. Zadužbina Andrejević, Beograd.
- [2] IFOAM (2008) Definition of Organic Agriculture. <http://www.ifoam.org/en/organic-landmarks/definition-organic-agriculture>.
- [3] Niggli U., Slabe A., Schmid O., Halberg N. and Schluter M. (2008) Vision for an Organic Food and Farming Research Agenda to 2025 Organic Knowledge for the Future. IFOAM Regional Group European Union (IFOAM EU Group), International Society of Organic Agriculture Research (ISOFAR).
- [4] Drinkwater, L E, Wagoner, P and Sarrantonio, M (1998) Legume-based cropping systems have reduced carbon and nitrogen losses. *Nature* 396, 262-264.
- [5] Stolze M., Pierr A., Häring A. and Dabbert S. (2000) The environmental impacts of organic farming in Europe. *Organic farming in Europe*, Volume 6, University of Stuttgart-Hohenheim, Stuttgart.
- [6] Niggli U., Fliessbach A., Hepperly P. and Scialabba N. (2008) Low Greenhouse Gas Agriculture. Mitigation and adaptation of sustainable farming systems. *Natural Resources Management and Environment Department*, FAO. <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/010/ai781e/ai781e00.pdf>.
- [7] Siegrist S., Staub D., Pfiffner L. and Mäder P. (1998) Does organic agriculture reduce soil erodibility? The results of a long-term field study on loess in Switzerland. *Agriculture, Ecosystems and Environment* 69, 253-264.
- [8] Lotter, D., Seidel, R. and Liebhardt, W. (2003) The Performance of Organic and Conventional Cropping Systems in an Extreme Climate Year. *American Journal of Alternative Agriculture* 18, 146-154.
- [9] Mäder P., Fliessbach A., Dubois D., Gunst L., Fried P. and Niggli U. (2002) Soil fertility and biodiversity in organic farming. *Science* 296, 1694-1697.
- [10] DG Agriculture and Rural Development (2013) Facts and figures on organic agriculture in the European Union. European Union. http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/more-reports/pdf/organic-2013_en.pdf.
- [11] Llorens Abando L. and Rohner-Thielen E. (2007) Different organic farming patterns within EU-25. An overview of the current situation= Statistics in focus, 69/2007, Eurostat, Luxemburg, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-069/EN/KS-SF-07-069-EN.PDF.

- [12] IFOAM (2013) The EU Organic Farming (R)Evolution. http://ec.europa.eu/agriculture/organic/images/infographics/organic-farming_en.pdf.
- [13] Marz U., Kalentić M., Stefanović E. and Simić I. (2013) Organska poljoprivreda u Srbiji 2013. Nada Mišković, Tobias Stolz (Eds.), Nacionalno udruženje za razvoj organske proizvodnje "Serbia organic", Beograd.
- [14] Kalentić M., Stefanović E., Simić I. and Ulrich M. (2014) Organska poljoprivreda u Srbiji 2014. izdavač: Nacionalno udruženje za razvoj organske proizvodnje "Serbia organic", Beograd.
- [15] Mišković N. (2013) Nedovoljna proizvodnja organske hrane u Srbiji. <http://www.euractiv.rs/eu-prioriteti/6258-nedovoljna-proizvodnja-organske-hrane-u-Srbiji>.
- [16] Statistički godišnjak Republike Srbije – Poljoprivreda (2013) Republički zavod za statistiku. http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/17/60/09_Poljoprivreda.pdf.
- [17] Strategija razvoja poljoprivrede Srbije („Sl. glasnik” RS br. 78/05)
- [18] Nacrt Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja Republike Srbije (2014-2024) (2013) Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije.
- [19] Zakon o udruženjima („Službeni glasnik” RS, br. 51/09)
- [20] Zakon o organskoj proizvodnji („Službeni glasnik” RS br. 33/10)
- [21] Strategija biološke raznovrsnosti Republike Srbije za period od 2011. do 2018. godine („Službeni glasnik” RS, br. 13/11)
- [22] Alroe H.F. and Kristensen E.S. (2002) Towards a systemic research methodology in agriculture: Rethinking the role of values in science. *Agriculture and Human Values* 19, 3-23.

IZVOD

ODRŽIVA POLJOPRIVREDA

U postojećim okolnostima rastuće potražnje za poljoprivrednim proizvodima i u svetlu neophodnosti zaštite životne sredine i racionalnog eksploatiranja privrednih resursa, hrana kao osnovno sredstvo za opstanak čovečanstva mora u budućnosti proizvoditi na održiv način. Organska poljoprivreda upravo to i obezbeđuje, jer je po definiciji održiv način proizvodnje, koji ne šteti životnoj sredini. U Srbiji se ovakav tip poljoprivrede, iako već duže prisutan, veoma sporo razvija. Razlog za to su brojne prepreke i problemi u različitim sferama uključujući: pravnu, ekonomsku, obrazovnu, kulturološku itd. Da bi se stanje u toj oblasti unapredilo, potrebno je početi od rešavanja pravnih pitanja, kako bi se relevantni subjekti usmerili na najefikasnije načine organske poljoprivredne proizvodnje i regulisalo sprovođenje usvojenih propisa.

Ključne reči: organska poljoprivredna proizvodnja, organska farma, novi propisi.

ABSTRACT

SUSTAINABLE AGRICULTURE

Under current circumstances of increasing demand for agricultural products and in the light of the necessity to protect the environment and rational exploitation of natural food resources, as the fundamental precondition for survival of humankind, has to be produced in a sustainable manner in the future. This is exactly what organic agriculture provides, since sustainable manner of production is defined as the one that does not harm the environment. In spite of being present in Serbia for a longer period of time, this type of production seems to be developing rather slowly. The reason for that are numerous obstacles and problems that persist in various spheres including: legal, economic, educational, cultural etc. In order to improve current situation in this area, legal issues should be solved with the purpose to re-direct relevant subjects to the most efficient modalities of organic agricultural production and provide the implementation of adopted legal provisions.

Keywords: organic agricultural production, organic farming, new legislation.